

Nemzetközi tanácskozás a kézfegyverekről

Rangos nemzetközi összejövetelt szervez a Szegei Biztonságpolitikai Központ (SZBK). November 17-18-án a kézfegyverek csökkentéséről szóló nemzetközi konferenciát tartják Szegeden, a Tisza Szállóban. A két napos programban csaknem 40 ország szakemberei és nemzetközi szervezeteinek képviselői vesznek részt.

Tegnap délelőtt, az eseményt beharangozó sajtótájékoztatón, Tóth László, a központ alapítványi elnöke, újságírók előtt elmondta, hogy ezúttal a SZBK (Szeged megyei jogú város, a Szegei Tudományegyetem, a Magyar Tudományos Akadémia, mint alapítók) és a Diana hercegnő Alapítvány támogatásával jött létre ez a nagyszabású összejövetel. Mint mondogta, a tanácskozás alapvető célkitűzése, ezúttal is, a térség demokratizálódásának elősegítése, egymás jobb megismerése, s a területen dolgozók ismeretanyagának cseréje. Szeged földrajzi helyzetéből adódóan – a délszláv válság hatása miatt – az elmúlt tíz év alatt hátrányos helyzetbe került, s

most ezt a hátrányt, előnyünk-re igyekszünk fordítani. Erre jogosítanak fel bennünket a közelmúltban történt jugoszláviai események is.

Arta a kérdésre, hogy mekkora veszélyt jelentenek országunk számára a térségben fellelhető kézfegyverek, Tóth László emlékeztetett, hogy a horvátországi, a boszniai, a koszovói háborúban használtak, s meg nem semmisített fegyverek potenciális veszélyt jelentenek a térség minden országára. Tudniillik a nemzetközi bűnözés terjedésével, ezek a bajt okozó harci eszközök, hozzájuk is „beszívároghatnak”. Ez pedig beláthatatlan következményekkel járhat egy békés, civilizált, demokratikus állam, esetünkben Magyarország számára is.

Ezért hívták meg a térség minden országát, valamint az ENSZ, az EBESZ, a NYEU, a NATO és egyéb nemzetközi katonai és politikai szervezetet, valamint civil egyesülés képviselőjét, hogy közösen próbáljanak ismereteket szerezni és véleményt cserélni a helyzetről, a lehetőségeikhez mérten pedig javaslatokat tenni a veszélyforrások felszámolására.

K. F.

Népművészeti kiállítás az Alkotóházban

Tájról tájra

Munkatársunktól Újabb színvonalas népművészeti bemutatóval jelentkezik a Dél-alföldi Népművészeti Egyesület, közismertebb nevén, az Alkotóház. Dr. Ványai Éva, humánpolitikai alpolgármester nyitotta meg a 13. országos népművészeti kiállítást, amelynek anyagát korábban Budapesten, a Néprajzi Múzeumban, láthatta a közönség.

Jellinek Márta, a Dél-alföldi Népművészeti Egyesület igazgatója elmondta, hogy októberben kapták vissza az anyagot budapesti kiállításhoz, s azt követően került sor az itteni rendezvény szervezésére. A kiállított anyag között vannak hímezek, több tájegységből is: a megyei fehér hímzés, a vásárhelyi hímzés, valamint egy kifejezetten erre a kiállításra készült, a vásárhelyi női subának a feldolgozása – dr. Szabó Imrénének, a népművészet mesterének a kutatása és feldolgozása által.

Körülbelül három évig készült erre az alkalomra az ismert szegedi népművészet mesterének a csoportja.

A kiállításon láthatunk még több fajta – például erdélyi és délvidéki – hímzést, továbbá csont- és fadarabokat, hímestojásokat, nemezképeket. A régi anyagból meg kell említeni a szegedi papucsot, a kovacsoltvas és gyékény munkákat, kosárfonást, a vert csipkét, s több más, a zsüri megfogalmazása szerint, egységesen magas színvonalú kiállítási exponátumot.

A rendezvényt kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy az előzetes tervek szerint november 19-éig tart nyitva, de a nagy érdeklődésre való tekintettel, valószínűleg az év végéig a közönség „rendelkezésére” áll majd. Ez azonban még egyeztetés tárgya, tehát hamarosan eldől, hogy a kiállított anyagait meddig tarthatják az Alkotóház bemutatotermében.

A kiállítás mindennap délelőtt 10-től este 6-ig tart nyitva.

Juhász Lászlóné népművész, a kiállítás egy részletét mutatja a kamerának. (Fotó: Miskolczi Róbert)

Torony alatt

A Délmagyarország mellélete a szegedi önkormányzat megbízásából

Kleblsberg Kunó mintaszerű egészségpolitikája

Kulturális és tudományos boom

„Mert miből fakadt mindaz, amit tettem? Egy politikai alapmeggyőződésből, abból, hogy mostani helyzetünk javulását, sorsunk jobbrafordulását csak attól várhatjuk, hogy művelődési térének fajsúlyosabbak leszünk, s hogy ezt a világ irányadó nemzetei elismerjék... Mert lehetséges egy másik alternatíva is, amelyre a magyar nemzet nem is mer gondolni, az, hogy kitorólnak bennünket az önálló nemzetek sorából... Ha kultúrálényünk elvész, ez be is fog következni. Ez adta meg nekem a kétségbeesés elszántságát, hogy küzdjek azért, hogy a nemzet minél szélesebb rétegeit hassa át az a végzettszerű meggyőződés, hogy lenni és művelődni, vagy nem lenni, ez nálunk teljesen egyértelmű.” Ekképpen búcsúzott gróf dr. Kleblsberg Kunó a szegedi egyetem professzorai karától 1931. október 5-én. Nemrég volt a tudomány napja, ilyenkor illik rá is emlékeznünk.

Kleblsberg, minisztersege utolsó éveiben, a nemzeti jövővel szembe fordított kultúrát, tudományra és egészségügyre. (További részletek Melocco Miklós Kleblsberg-szobrán olvashatók a Széchenyi téren). Vallotta, hogy a születés adta kiváltságot, vezetéshez való jogot fel kell váltania a műveltségnek, tudásnak, szakértelemnek, és az erkölcsi feddhetetlenségnek. Ő dolgozott ki először hazánkban tudománypolitikai koncepciót és valószínűleg meg tudatos és tervszerű kutatáspolitikát.

A jövő orvosa

Kleblsberg kultúrpolitikájában az orvostudomány fejlesztése kiemelt fontossággal bírt. Ekképpen érvet a parlamentben: „Aki azt hirdeti, hogy elég lenne egy egyetem Magyarországon, annak azt a választ adom, hogy ha egy egyetem lenne, akkor például a műtétek sorát a jövő orvosa csak valahonnan a tanterem nyolcadik sorából láthatná. Még ellenséggemnek sem kívánom, hogy olyan orvos műtétjének vessen magát alá, aki diagnóztis, avagy a fontos műtétet, amelyeket sürgős esetben a faluban végrehajt, csak az iskola padjainak nyolcadik emeletéről látta, de megelőzőleg soha végre nem hajította. Nekem kis auditoriumokra van szükségem az orvostudományban, hogy az orvostanár minden egyes leendő orvossal

Kleblsberg egyetemépítő programja is világszínvonalú volt. (Fotó: Nagy László)

személy szerint foglalkozhassék; ahol annak a leendő orvosnak módjában van a legfontosabb és legsürgetőbb műtéteket ismételt elvégzése, hogy a szükséges manuális ügyességgel mehessen ki az életbe. Itt nem tréfáról, nem teóriáról, nem garasról van szó, hanem emberletről. Magyar emberek ezreinek életét rosszul képzett orvosok kezére ki nem szolgáltatathatjuk!”

A gyermekek minisztere

A szolnoki bábaképző feladatok, mely az ország első ilyen intézménye volt, így szól: „Vagy talán azt akarják egyesek, hogy haljanak meg a szülőanyák és pusztuljanak el az újonnan született magzatok azért, mert az orvosok és bábák nincsenek kellően kiképezve?”

Ragaszkodott ahhoz, hogy az egyetemen építése mindenütt a klinikák építésével kezdődjék: „Mióta kultuszminiszter vagyok, az egyetemet beruházásokra megszavazott összegből egyetlen fillér sem került másra, mint kizárólag a klinikák építésére, amelyek nemcsak kórházak, hanem ambulanciák is, melyek a világ legdemokratikusabb intézményei, mert ott mindenki, atól a szolgáltatótól kezdve, aki elvágta az újat, a súlyos üzemi balesetben megsérült, megjelenhet, aki díjtalan gyógykezelésre szorul.” A népegészségügyön belül is külön megkülönböztetett figyelmet szentel a gyermekgyógyászat fejlesztésének: „A magyar kultuszminiszter a magyar gyermek minisztere is. Ezért illik, hogy a munkát a gyermekklinika emelésével kezdje meg. De gyermek-

egészségügyünk állapota is rákényszerít bennünket arra, hogy a gyermek- és csecsemőgyógyászat ügyével a legnagyobb szeretettel foglalkozzuk, hiszen Magyarországon egyenesen megdöbbentők a csecsemőhalálzásra vonatkozó statisztikai adatok. Egyetemépítő programom élére tehát a szülészeti és gyermekgyógyászat építését állítottam. Ennek eredményeként az elmúlt két évben már megnyitottam Pécsen a gyermekgyógyászati színház ággyal, és Debrecenben egy másikat ugyancsak százharz ággyal. Szegeden a gyermekklinika mögött még e hónapban megkezdjük a nőgyógyászati és szülészeti klinikát, a magyar anya klinikájának munkáit” – írja a gyermekgyógyászatban a szegedi egyetem alapkövének letétele előtt.

Európa élvonalában

A debreceni és szegedi klinikának szánta a sokat szenvedett és elhanyagolt Alföld súlyos egészségügyi problémáinak megoldását, különösen a magas gyermekhalandóság csökkentését, mert ahogyan mondja: „Általában a dolgozó korban levő népesség nem akarja viselni terhét a gyermekek gondozásának. Mentől műveltebb, civilizáltabb és erkölcsösebb egy nemzet, annál jobb dolga van annál a nemzetnél a gyermeknek. Ez a nemzetek kultúrának – az én meggyőződésem szerint – az első fokmérője”. A pécsi klinikát feladatát a tbc elleni küzdelmet szánta. Az amerikai gyorsasággal felépített 21 klinika Európában tartozott

orvosi felkészültséget és technikai felszereltséget illetően is: minden klinikán volt EKG, röntgen, laboratóriumok, a katedrákon – kultúr-diplomáciájának köszönhetően – világlátott és világhírű orvosprofesszorok oktattak. A Nobel-díjas Szent-Györgyi Alberten kívül ifj. Jancsó Miklós (aki szintén Nobel-díjas lett volna, ha nincs „hidegháború” az ötvenes években) farmakológus, Haynal Imre, Rusznyák István belgyógyászok, Bugyi István, Jáki Gyula sebészek, Láng Imre, Sánta Kálmán agysebészek, Környei István agygyógyász, Miskolczi Dezso ideggyógyász, Walther Károly gyermekgyógyász stb. Az orvosok nemzetközi szintű tudásukkal és feddhetetlen magabizartságukkal a betegek feltétel nélküli bizalmát és a társadalom megbecsülését élvezték. Európai szintű fizetést kaptak, a „szocialista vívmányunk”, a megtalálható hálalézer ismeretlen fogalom volt.

Kleblsberg kultúr- és tudománypolitikájának is köszönhetően népegészségügyünk helyzete a két világháború között jelentős mértékben javult: hazánk a világ orvosokkal legjobban ellátott országává lett: kevesebb, mint ezer lakosra jutott egy orvos. Duplájára nőtt a betegágyak, gyógyító intézetek száma, az átlagos kórházi ápolási idő annyi volt, mint a világszó Németországé és Svájccé, a 2-9 éves gyermekek alacsony halálozási arányát tekintve Európa élvonalába tartozunk, a férfilakosság átlagos életkora 64 év volt, annyi, mint ma(!), az összhálalozás csökkenésénél volt a legnagyobb egész Európában. A magyar védőoltási rendszer – hála a

Kleblsberg-építette Országos Közegészségügyi Intézetnek – egyike volt a földkerekség legjobbjainak. Fénykorát élte az iskolaorvoslás, ekkor kezdődtek és váltak átfogóvá a csecsemő- és terhesnőorvoslások, házi betegápolás, a rádióban az egészségügyi ismeretterjesztő műsorok, százezrek tanultak egészségügyi ismereteket az iskolán kívüli népművelés keretében.

Negatív fordulatok

Kleblsbergnek is köszönhetően a trianoni tragédia dacára a magyar népegészségügy évszázados lemaradásokat hozott be: a balkáni színvonalról az európai államok középső sávjához – Olaszország, Spanyolország – zárkózott fel, és minden bizonnyal, ha nem jötték volna közé történelmünk újabb, tragikus fordulatai, ma a fejlett nyugat-európai szinten lenne, a jelenlegi nem éppen irigylésre méltó 66. Afganisztán utáni hely helyett.

Ma a hazai egészségügy katasztrofális válságát éli. Világelső vagyunk a dagantatos betegségek, szív- és érrendszeri eredetű halálzásokban, a középkorú férfiak halálzásában stb. Kleblsberg a népegészségügy ugrás-szerű fejlődését is előmozdította, nagy ívű kulturális és tudománypolitikája követendő példaként szolgálhat. A nehézségeket megoldásba elsősorban és mindenképpen állami feladat, mely csakis jelentős anyagi ráfordítással és politikai felett álló nemzeti összefogással valósítható meg.

Dr. Hencz Péter

Úrhatnám polgár

Ha megkapom az ösztöndíjamat, mindig úrnak képzeltetem magam, ugyanis a ropogós bankjeggyel néha kilométereket sétálok, amíg hajlandóak azt felváltani. Az úrhatnám ember peckes járását öltöm magamra ilyenkor, s arra gondolok enyhén gögösen, hogy mennyi, de mennyi

pénzem is van. Azt jótékonnyan feledek egy darabig, hogy csak egy újságot, két zsemlét, vagy egy üveg bort vásárolnék a kisboltban. Ahol a tízezres láttán megadóan tájrák szét a kezüket:

ebből én, sajnos, nem tudok visszaadni, menjen már át a túloldalra, talán ott...

Az úrhatnámagnak per sze az ösztöndíjmat csekélységgel gyorsan véget vet. S amikor az utolsó ötszázadomat

veszem fel a Vértanúk terén Edinánál – a nevet onnan lehet tudni, hogy az ügyintéző kírja egy pici plasztikkártyára –, bizony, kissé szégyellem magam, és nagyon sajnálom, hogy az automatából kive-

hető legkisebb összeg az ezres. De talán azt még jobban sajnálom, hogy ennyi nekem nincs. A szelíd-szép mosoly azonban, mellyel ezt a kisebb vagyont Edina kiteszi elem a pultra, arra utal, hogy Edina még nem felelte el azt az időt, amikor ő volt diák.

Sarnyai Tibor